

THE AMBIGUITY OF THE NOUN PHRASES WITH GENITIVAL ADJUNCTS

Ionela Gușatu, "Carol Davila" University of Medicine and Pharmacy, Bucharest

Abstract: This paper aims to present the cases of ambiguity of the Romanian genitive noun phrases and tries to find methods of disambiguation, among which the generative lexicon. This method, which proposes a representation of the lexical meaning that is richer and better structured than other theories, seems to be the solution for the Romanian possessive.

Keywords: ambiguity, the Romanian genitive, the generative lexicon.

Grupurile nominale cu dependent genitival prezintă de multe ori fenomene de ambiguitate: ele pot avea două interpretări. De exemplu, grupul nominal *cartea lui Ion* poate fi interpretat fie drept *cartea pe care o deține Ion*, fie *cartea pe care Ion a scris-o*. În mod similar, *mașina lui Ion* poate însemna *mașina pe care Ion o conduce* sau *mașina pe care el o are în proprietate*.

Ambiguitățile de acest fel sunt ușor explicabile prin intermediul lexiconului generativ¹.

Elementul care intervine în mod decisiv în explicație este structura de caracteristici. Fie exemplul *casa lui Ion*. Reprezentarea pe care o oferă lexiconul generativ sensului numelui *casa* este următoarea:

¹ Pustejovsky, *The generative lexicon*. Lexiconul generativ reprezintă o nouă metodă de abordare a sensului lexical. Lexiconul generativ este structurat pe următoarele nivele: nivelul structurii de argumente (ARGSTR), nivelul structurii de evenimente (EVENSTR) și nivelul structurii de caracteristici (QUALIA).

Structura de argumente prezintă tipurile posibile de argumente pe care le poate selecta o unitate lexicală. În această categorie intră argumentele autentice, argumentele implicite, argumentele cvasi-pleonastice și adjuncții.

Structura de evenimente se referă la tipul de bază al evenimentului și la posibila structură internă a acestuia: stări, procese și tranziții.

Structura de caracteristici menționează patru caracteristici de bază ale sensului cuvântului: rolul *CONSTITUTIVE*, rolul *FORMAL*, rolul *TELIC* și rolul *AGENTIVE*. Rolul *CONSTITUTIVE* prezintă relația dintre un obiect și părțile lui constituente: material, elemente componente. Rolul *FORMAL* se referă la cel care distinge obiectul într-un domeniu mai larg, de exemplu caracteristicile fizice precum orientare, formă, dimensiune, etc. Rolul *TELIC* specifică scopul și funcția obiectului, iar rolul *AGENTIVE* menționează factorii implicați în originea obiectului sau „producerea acestuia”: artefact, creator.

Structura de caracteristici a termenului *roman* este interpretată astfel: *romanul* este o narațiune (rolul *CONSTITUTIVE*) care apare de obicei sub forma unei cărți (rolul *FORMAL*) și care a fost scris (rolul *AGENTIVE*) cu scopul de a fi citit (rolul *TELIC*).

$$\left[\begin{array}{l} \text{roman} \\ \\ \text{QUALIA} = \left[\begin{array}{l} \text{CONST} = \text{narațiune} \\ \text{FORMAL} = \text{carte} \\ \text{TELIC} = \text{de citit} \\ \text{AGENT} = \text{scris} \end{array} \right] \end{array} \right]$$

Toate aceste caracteristici duc la o mai bună descriere a sensului cuvântului și mai ales la înțelegerea structurilor nominale.

$$(1) \left[\begin{array}{l} \text{casa} \\ \text{ARGSTR} = \left[\begin{array}{l} \text{ARG} = x : \text{constructie} \\ D - \text{ARG1} = y : \text{uman} \vee \text{institutie} \\ D - \text{ARG2} = z : \text{uman} \end{array} \right] \\ \text{EVENSTR} = \left[\begin{array}{l} D - \text{EV} = e_1 : \text{stare} \\ D - \text{EV} = e_2 : \text{tranzitie} \\ D - \text{EV} = e_3 : \text{proces} \end{array} \right] \\ \text{QUALIA} = \left[\begin{array}{l} \text{FORMAL} = \text{casa}(x) \\ \text{CONST} = a_consta(e_1, x, \text{incaperi}, \text{acoperis}, \text{etc}) \\ \text{AGENTIVE} = a_construi(e_2, z, x) \\ \text{TELIC} = a_locui(e_3, y, x) \end{array} \right] \end{array} \right]$$

Din reprezentarea de mai sus se observă că este posibil ca fie variabila z , fie y să fie substituie prin constantele corespunzătoare. Variabila z indică agentul procesului de construcție. În eventualitatea că această variabilă este înlocuită cu o constantă, numele *casa* proiectează un grup nominal care exprimă relația dintre o casă și constructorul ei. De pildă, *casa lui Ion*:

$$(2) \left[\begin{array}{l} \text{casa lui Ion} \\ \text{ARGSTR} = \left[\begin{array}{l} \text{ARG} = x : \text{constructie} \\ D - \text{ARG1} = y : \text{uman} \vee \text{institutie} \\ D - \text{ARG2} = \text{Ion} \end{array} \right] \\ \text{EVENSTR} = \left[\begin{array}{l} D - \text{EV} = e_1 : \text{stare} \\ D - \text{EV} = e_2 : \text{tranzitie} \\ D - \text{EV} = e_3 : \text{proces} \end{array} \right] \\ \text{QUALIA} = \left[\begin{array}{l} \text{FORMAL} = \text{casa}(x) \\ \text{CONST} = a_consta(e_1, x, \text{incaperi}, \text{acoperis}, \text{etc}) \\ \text{AGENTIVE} = a_construi(e_2, \text{Ion}, x) \\ \text{TELIC} = a_locui(e_3, y, x) \end{array} \right] \end{array} \right]$$

În eventualitatea însă că substituția afectează variabila y , care se referă la cel ce locuiește o casă, numele *casă* va proiecta un grup nominal în care genitivul denotă o anumită persoană care locuiește într-o casă. Această persoană poate fi *Dan*:

$$(3) \left[\begin{array}{l} \text{casa lui Dan} \\ \text{ARGSTR} = \left[\begin{array}{l} \text{ARG} = x : \text{constructie} \\ \text{D} - \text{ARG1} = \text{Dan} \\ \text{D} - \text{ARG2} = z : \text{uman} \end{array} \right] \\ \text{EVENSTR} = \left[\begin{array}{l} \text{D} - \text{EV} = e_1 : \text{stare} \\ \text{D} - \text{EV} = e_2 : \text{tranzitie} \\ \text{D} - \text{EV} = e_3 : \text{proces} \end{array} \right] \\ \text{QUALIA} = \left[\begin{array}{l} \text{FORMAL} = \text{casa}(x) \\ \text{CONST} = a_consta(e_1, x, \text{incaperi}, \text{acoperis}, \text{etc}) \\ \text{AGENTIVE} = a_construi(e_2, \text{Ion}, x) \\ \text{TELIC} = a_locui(e_3, \text{Dan}, x) \end{array} \right] \end{array} \right]$$

Substituțiile alternative au fost mai sus realizate în mod intenționat cu constante diferite. Însă în absența informației contextuale este limpede că atunci când auzim rostită sintagma *casa lui Dan* sau *casa lui Ion*, oricare dintre ele poate fi interpretată în două feluri.

Există însă și ambiguități ale grupului nominal cu dependent genitival care nu pot fi explicate prin teoria lexiconului generativ. Discuția exemplului de mai sus a lăsat cu bună știință de-o parte o a treia interpretare posibilă a sintagmelor *casa lui Dan/Ion*: interpretarea posesivă. Această a treia interpretare nu mai este derivabilă din analiza teoriei lexiconului generativ deoarece posesia, așa cum s-a arătat, nu este codificabilă în lexiconul generativ (și probabil în nicio altă teorie semantică lexicală).

O altă interpretare ce nu poate fi justificată lexical este interpretarea de superlativ a sintagmei *romanul secolului XX*. Este de reamintit că o primă semnificație a acestei sintagme este aceea de (tip de) *roman scris în secolul XX*. Interpretarea de superlativ este *cel mai bun roman al secolului XX*. Această a doua interpretare nu este derivabilă din structura semantică atribuită de lexiconul generativ numelui *romanul*, căci ideea de superlativ nu este exprimată de structura în cauză sub nicio formă.

Concluzii

Analiza genitivului cu ajutorul lexiconului generativ a demonstrat cât de important este să se lucreze cu o structură semantică lexicală extinsă. Mulțumită acestor reprezentări dezvoltate cu care lucrează lexiconul generativ a fost posibil să se arate că, de fapt, semnificațiile posesivului sunt determinabile lexical.

Bibliografie

- Nishiguchi, Sumiyo, *Possessive Disambiguation*, Ph.D Thesis Dissertation, 2009.
 Partee, Barbara Hall, *Uniformity vs. Versatility: The Genitive, a Case Study* appendix to Theo Janssen (1997), "Compositionality", in Johan van Benthem and Alice ter Meulen, eds., *The Handbook of Logic and Language*, Elsevier, 1983/1997.
 Pustejovsky, James, 1995, *The Generative Lexicon*, The MIT Press, London.